

Инсандык өнүгүү индекси боюнча техникалык семинар

Кыргыз Республикасындагы БУУ Өнүгүү Программасы
11-октябрь 2023-ж., Бишкек

Семинар күн тартиби

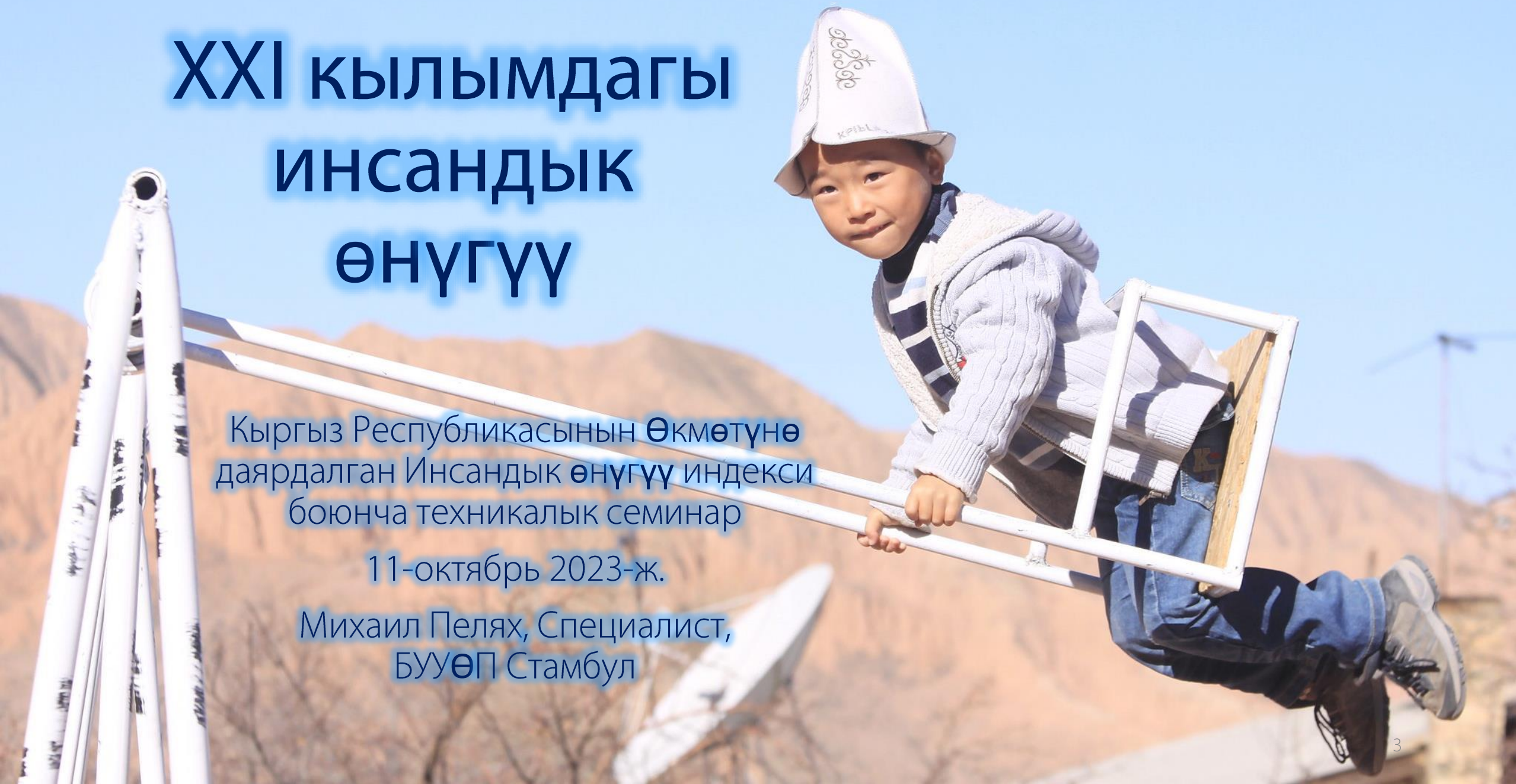
1. Инсандык өнүгүү
2. Инсандык өнүгүү индекси (ИӨИ)
3. Кыргызстандын ИӨИ көрсөткүчтөрү
4. Инсандык өнүгүү боюнча Улуттук баяндама 2024

XXI кылымдагы инсандык өнүгүү

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө
даярдалган Инсандык өнүгүү индекси
боюнча техникалык семинар

11-октябрь 2023-ж.

Михаил Пелях, Специалист,
БУУӨП Стамбул

Инсандык өнүгүү деген
эмне?

Терминологияны түшүндүрүү

- Эмне жөнүндө айтылып жатканы дайыма айкынбы? Жалпы колдонууда ар кандай аныктамалар бар:
  - Адамдын өнүгүүсү
  - Адам дараметин/потенциалын өнүктүрүү (адам капиталы)
  - Инсандык өнүгүү
- Алардын көбү “**human development**” маңызын толук камтыбайт. Билдирүүлөрдү жана түшүнүктөрдү которуу көйгөйү бар

“Адамга багытталган, адам күчү менен орундалган адамдын өнүгүүсү”

Бул адам муктаждыктарына багытталган жана негизги максаты катары адам баласын жана анын эркиндигин койгон **өнүгүүнүн бир түрү**

Концепциянын негизги элементтери

- **Инсандык Өнүгүү** – Адамдарга өздөрү баалаган же баалаганга негизи бар жашоого мүмкүнчүлүктөрүн (capabilities) кеңейтүү
  - Экономикадан тышкары бир катар бирдей маанилүү багыттар бар
  - Бул аймактарды аныктоо коомдук талкулоо процесси (Sen) аркылуу же нормативдик жол менен (Nussbaum) өтүшү мүмкүн
  - Бул аймактардын кээ бирлери (баары эмес) өлчөнөт
  - Биз жетишилген натыйжаларды (functionings) өлчөй алабыз
- **Инсандык өнүгүү индекси (ИӨИ)** ИДПга караганда прогрессти байкоо үчүн ылайыктуу көрсөткүч катары сунушталган
  - Үч багыт, төрт көрсөткүч
  - Глобалдык салыштыруулар жана баа берүүлөр үчүн ыңгайлуу, бирок өлкө өзгөчөлүктөрүн чагылдырбашы мүмкүн
  - Орто мөөнөттүү өзгөрүүлөрдү баалоого мүмкүндүк берет
- Инсандык өнүгүү жөнүндөгү түшүнүк аны чагылдырган индекске караганда алда канча кенен жана бай

"Өнүгүүнү" түшүнүүнүн тарыхый ЭВОЛЮЦИЯСЫ

1950-
1960

- Кейнсианизм
- Өсүш. Пандаштыруу жана индустриализация

1970

- Кейнсианизм + Марксизм + Неоклассикалык жандануу
- Жумуштуулук, кайра бөлүштүрүү жана өсүш. Негизги муктаждыктар. Көз карандылык. Ресурстарды бөлүштүрүүдөгү баалардын жана рыноктун ролу

1980

- Монетаризм жана неоклассикалык экономика
- Рынок ҮЧҮН, мамлекетке КАРШЫ; Макроэкономикалык саясаттагы монетаризм; жаңы саясий жана экономикалык мүмкүнчүлүктөр

1985-
1995

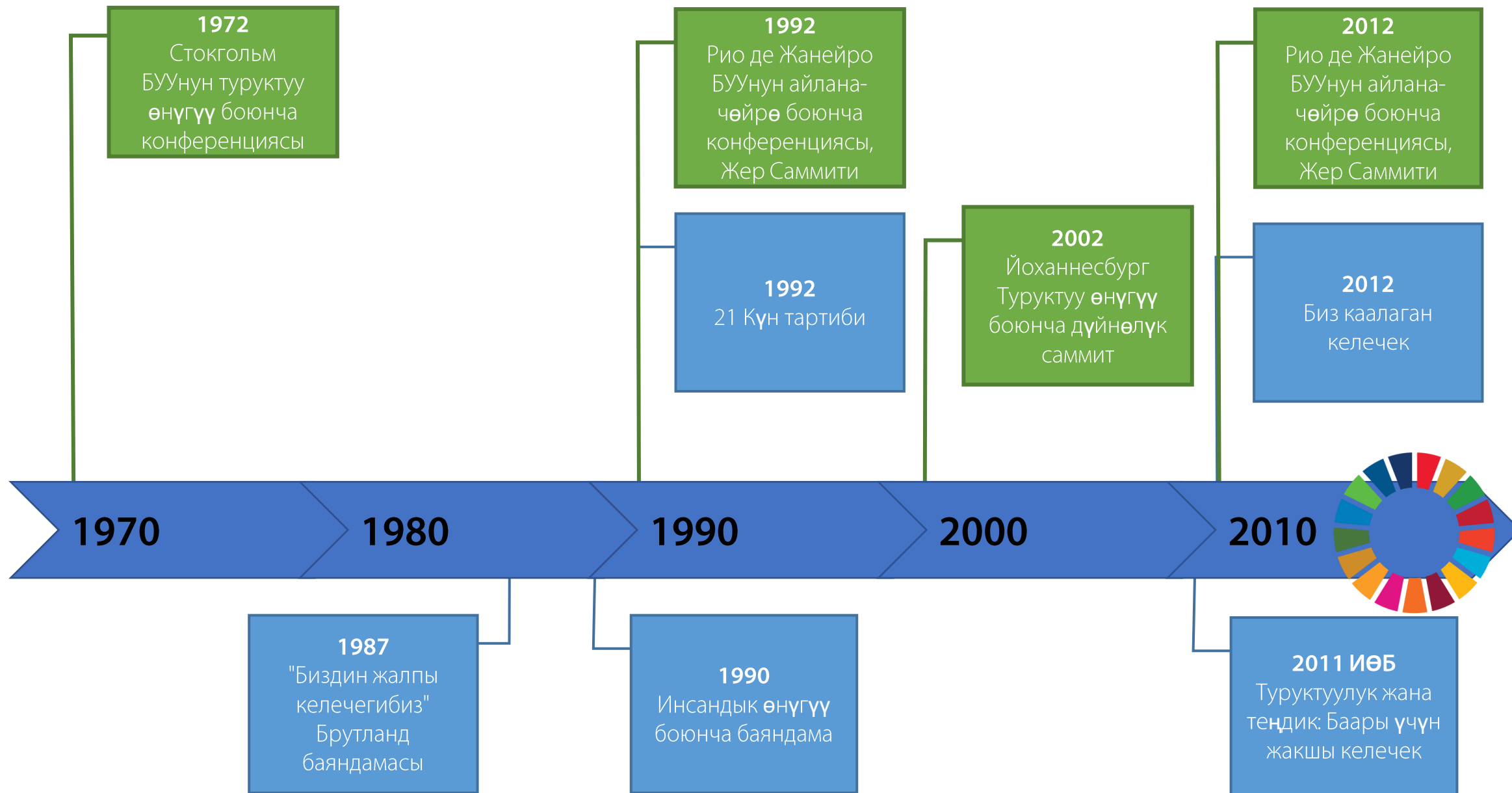
- Өсүү жана сооданын жаңы теориялары, маалыматтык асимметриясы, альтернативдик мотивация, институттар
- **Инсандык өнүгүү.** Рынокту толуктоо катары мамлекеттин ролу; өкмөттүк эмес уюмдардын (ӨЭУ) жана коомдордун ролу

1995 +

- «Үчүнчү жол», Социалдык рынок
- **Инсандык өнүгүү.** Айлана-чөйрө. Глобализация. Адам укуктары

МУРУН

Эки параллелдик процесс

МӨМ ЖОЛУ

Социалдык өлчөмгө өзгөчө көңүл буруу
(Антропоцентрикалык көз караш)

ТУРУКТУУЛУК ЖОЛУ

Экологиялык туруктуулукка көңүл буруу

АЗЫР

Бирдиктүү күн тартиби

ТӨМ ЖОЛУ

Экологиялык өлчөмгө өзгөчө көңүл буруу
(Экоцентрикалык көз караш)

МӨМдүн толукталбаган маселелерин чечүү

Туруктуу өнүгүүнү ар тараптуу жана тең салмактуу көз караш менен, бардык үч өлчөмдө кайра аныктоо

Кадыр - барк

Жакырчылыкты жоюу жана теңсиздик менен күрөшүү

Адамдар

Ден соолук, билим, аялдар менен балдардын катышуусу менен камсыз кылуу

Планета

Экосистемаларды бардык коомдор жана балдарыбыз үчүн коргоо

Өнөктөштүк

Туруктуу өнүгүү үчүн глобалдык биримдикти өрчүтүү

Адилеттүүлүк

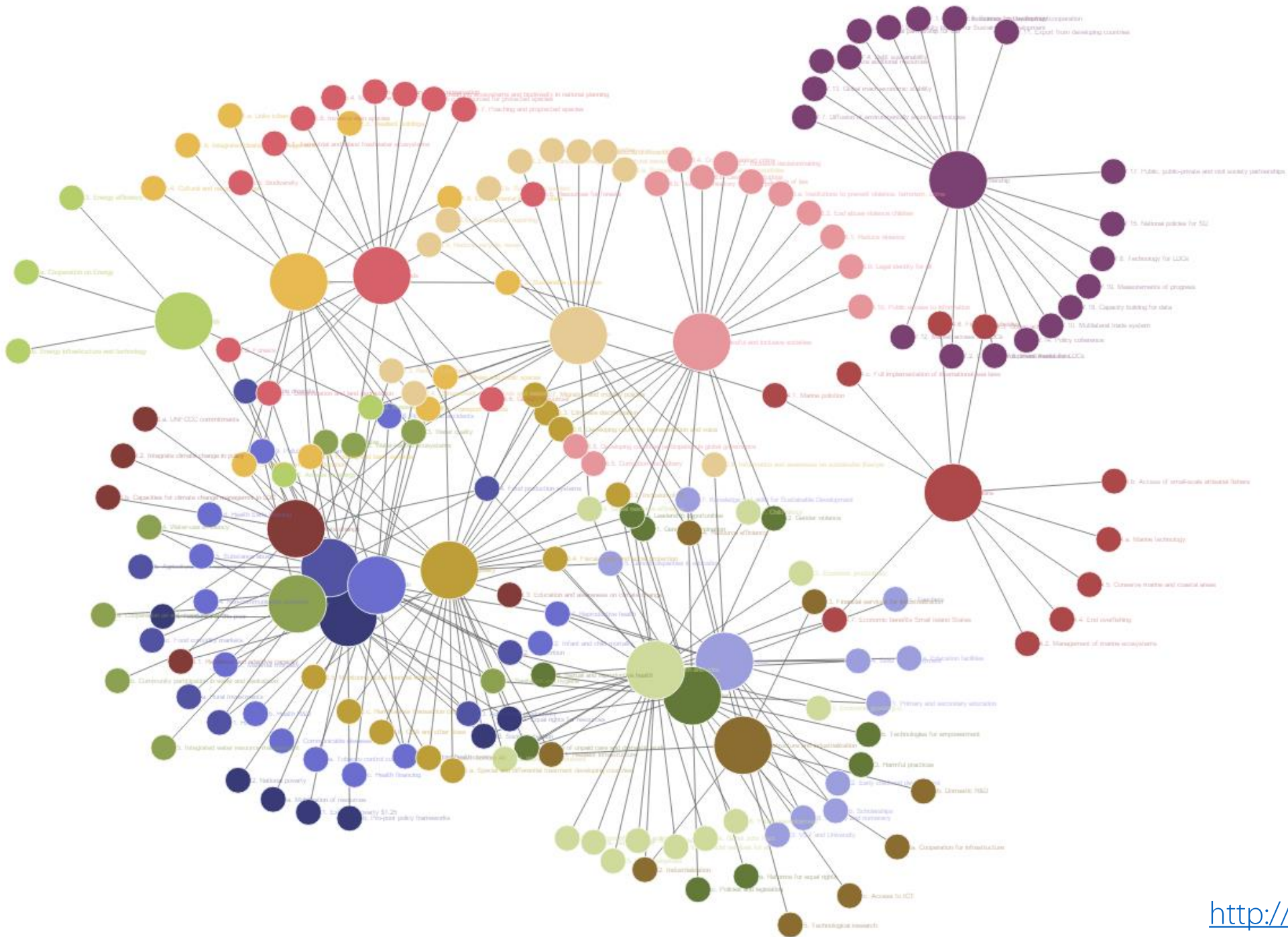
Коопсуз жана бейкут коомдорду жана күчтүү институттарды жайылтуу

Жыргалчылык

Күчтүү, ынтымактуу жана өзгөртүүчү экономикалардын өсүшү

Инсандык өнүгүү боюнча глобалдык жана улуттук баяндамалар

- Алар инсандык өнүгүү призмасы аркылуу ар кандай темаларды карап чыгууга мүмкүндүк берет
- Талкуулоо үчүн орун (deliberation)
  - Саясатка багытталган көз карандысыз баяндамалар
  - Процесс – консультациялар жана талкуулар
  - Изилдөөнүн көз карандысыздыгы менен сапатын көзөмөлдөө
- Инновациялык статистикага карата мүмкүнчүлүктөр
  - Польшадагы 2012, Кыргызстандагы 2013, Латын Америкадагы жергиликтүү ИӨИлери
  - Белгилүү топтор үчүн ИӨИ: Европа жана Борбор Азия 2008, 2011
  - ИӨИ жана туруктуулук Армения 2012, Кыргызстан 2016
  - Өнүгүү процесстеринде адамдардын катышуусу (agency)
- 30+ жылдык баяндамалардын китепканасы
<https://hdr.undp.org/reports-and-publications>

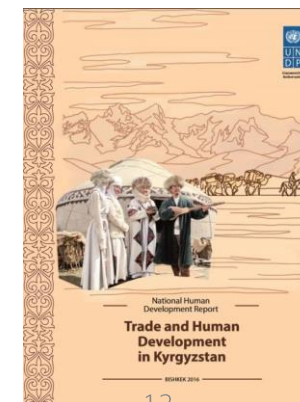
Инсандык өнүгүү боюнча глобалдык жана улуттук баяндамалар

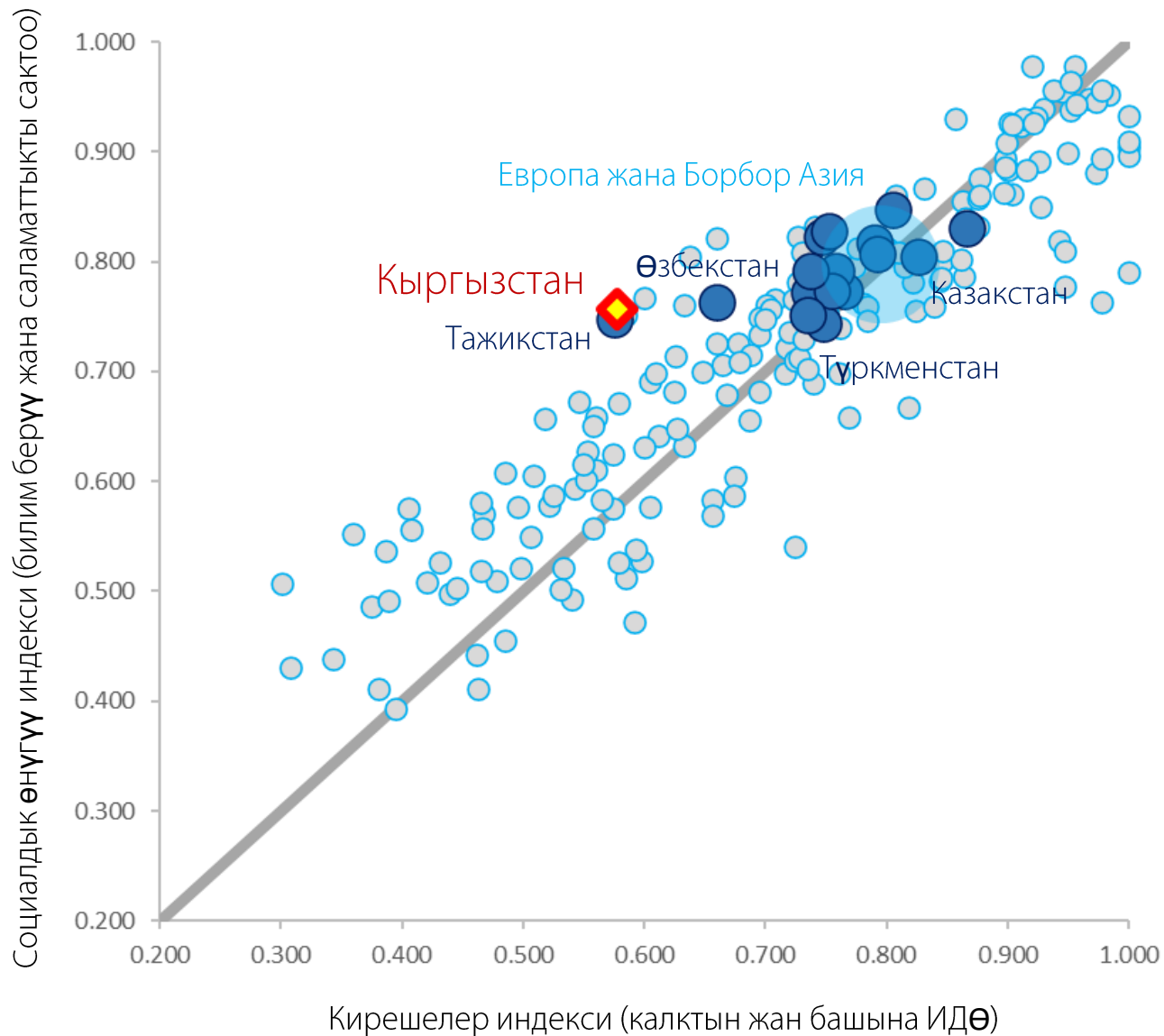
- Глобалдык баяндамалар

- Көз карандысыз Human Development Report Office тарабынан жазылат
- Бир катар булактардан алынган маалыматтарды чогултат, Улуттук Стат Агентстволор менен консультация жүргүзөт
- 1990 Биринчи баяндама. Концепция жана индекс
- 2010 Инсандык өнүгүү, 20 жыл
- 2011 Туруктуу өнүгүү жана теңдик: Баары үчүн жакшыраак келечек
- 2021/22 Белгисиз убакыт, туруксуз жашоо: Өзгөрүп жаткан дүйнөдө келечегибиз
- 2022 Адамдын коопсуздугу жөнүндө атайын баяндама (human security)

- Кыргызстан

- 2009/10 Ийгиликтүү жаштар – ийгиликтүү өлкө
- 2013 Инсандык өнүгүү үчүн жергиликтүү башкаруу
- 2016 Соода жана адамдын өнүгүүсү
- **2024 Энергетикалык аярлуулук**

ИӨИ жана ИДП

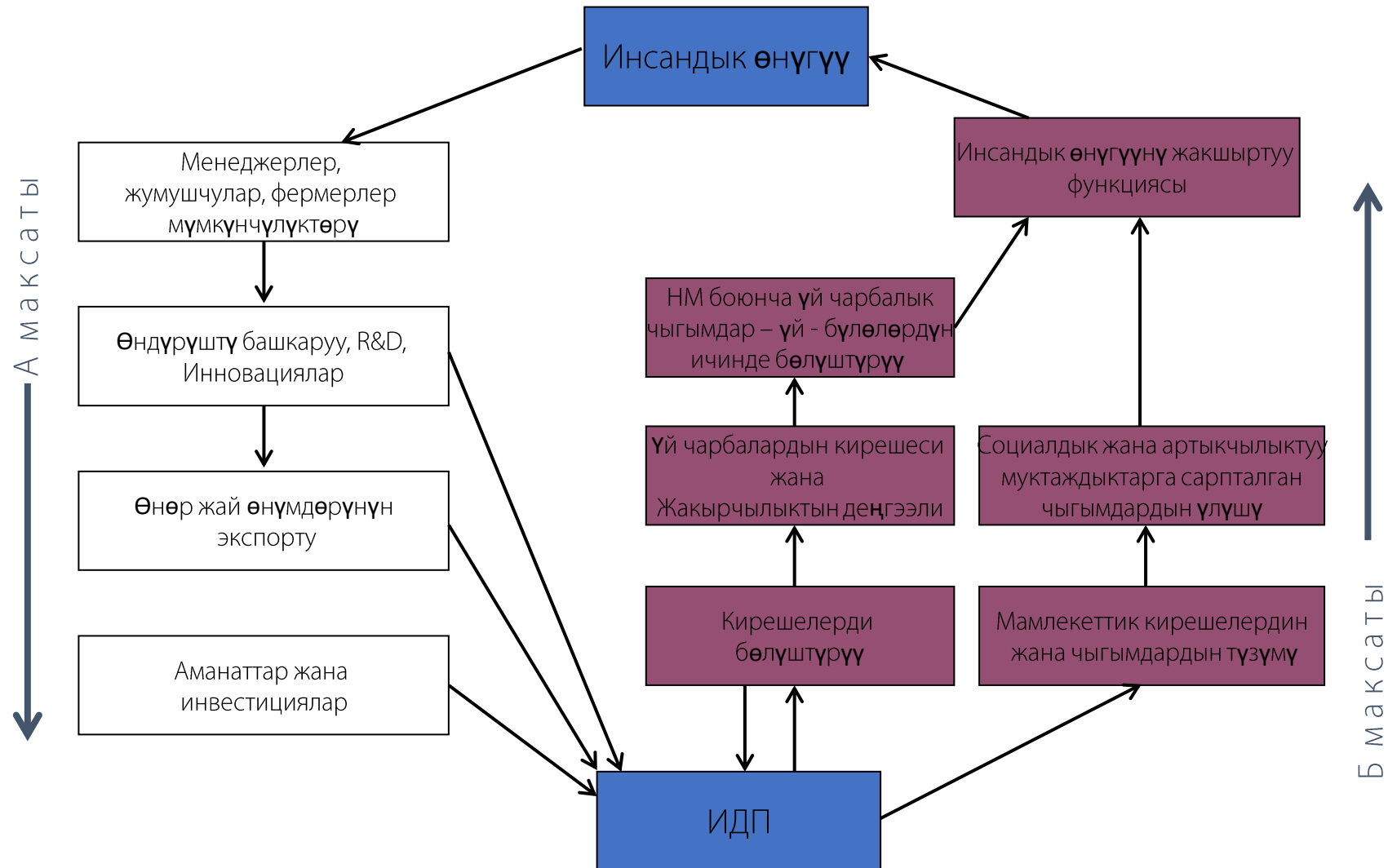
😊 ИӨИ ИДПга караганда жакшыраак

- Социалисттик жана пост-социалисттик өлкөлөр (Куба, Вьетнам, Украина)
- Социал-демократиялык, социалдык секторлорго катуу көңүл бурган (Чили, Коста-Рика)
- Ийгиликсиз экономикалар (Конго, Мадагаскар)

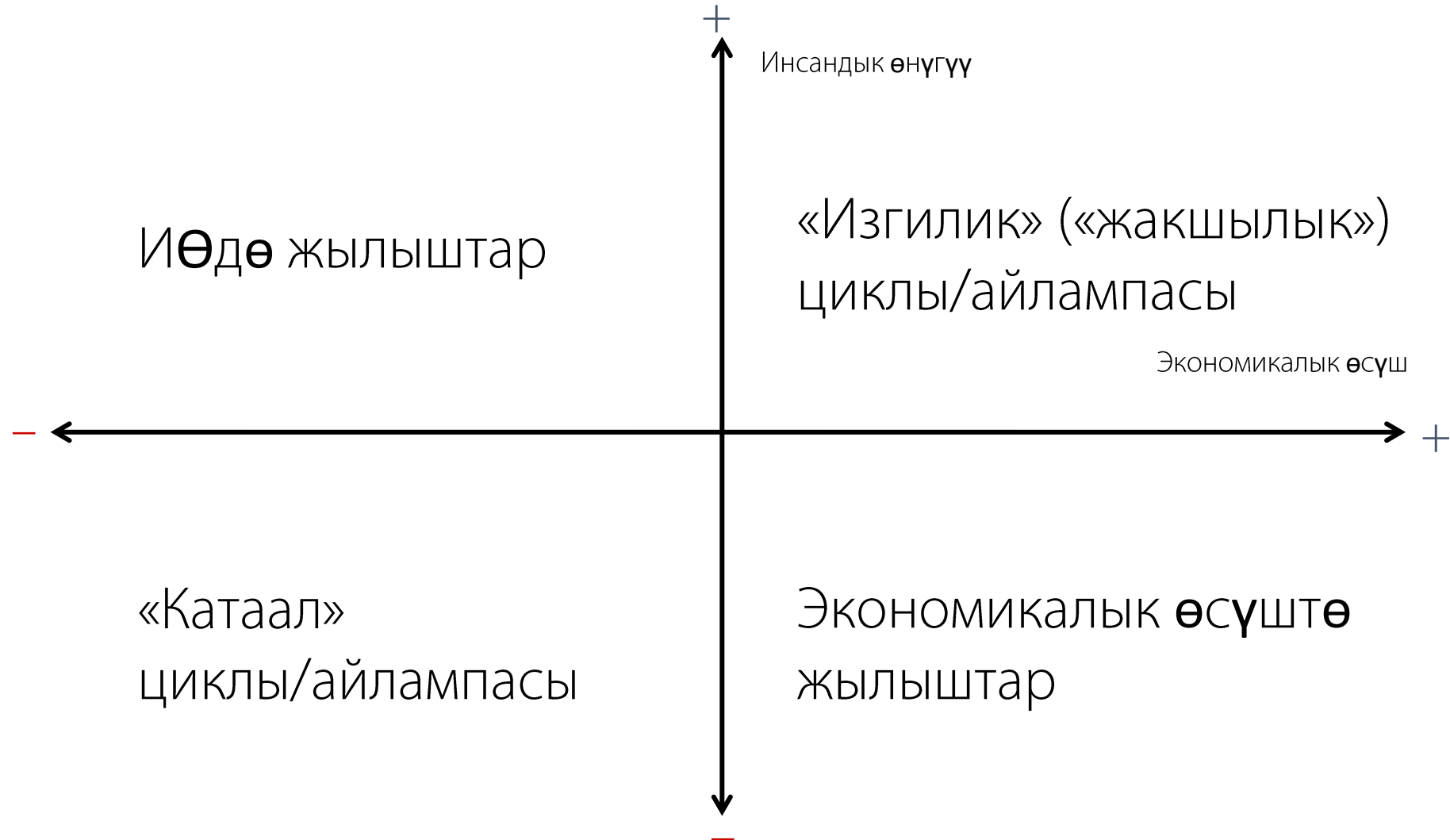
🚧 ИДП ИӨИге караганда жакшыраак

- Минералга бай өлкөлөр (Алжир, Ангола, Сауд Арабиясы)
- ВИЧ/СПИД менен жабыркаган (Ботсвана, Түштүк Африка)

Инсандык өнүгүү циклы - ИДП

Өнүгүү циклдари

Прогресс 1990-2021

Дүйнө жалпы жонунан
ИДП индекси +0.084

Социалдык өнүгүү индекси (Билим берүү жана саламаттыкты сактоо)

Дүйнө жалпы жонунан
Социалдык индекс +0.152

Кыргызстан
ИДП индекси -0.018
Социалдык индекс +0.097

Сирия

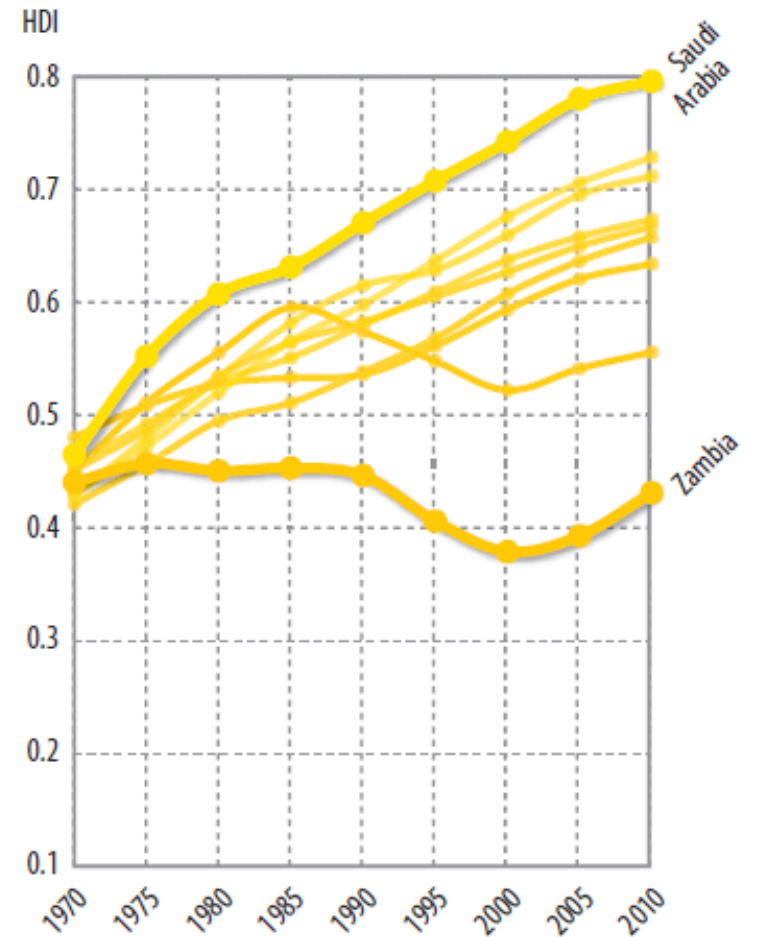
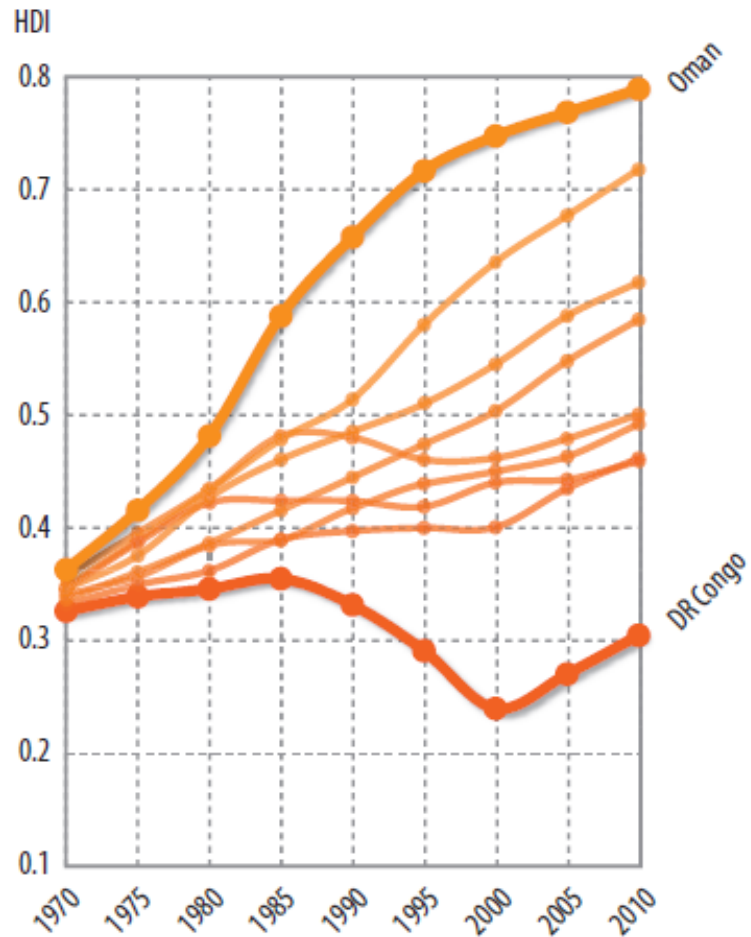
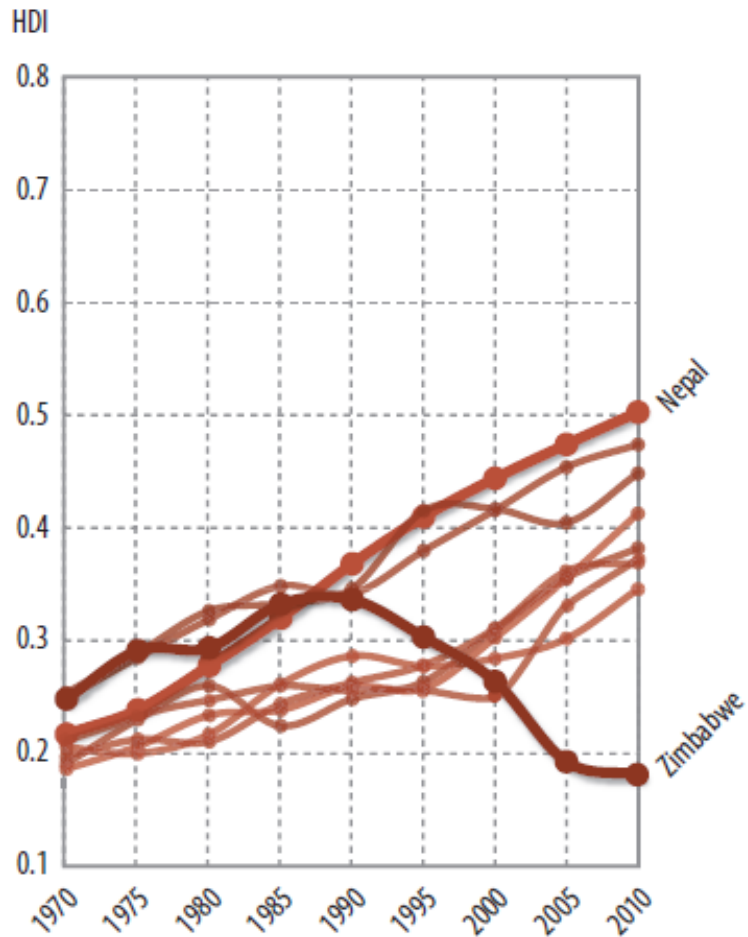
Кытай
Мьянма
Вьетнам

Гайана

Кирешелер индекси (калктын жан башына ИДӨ)

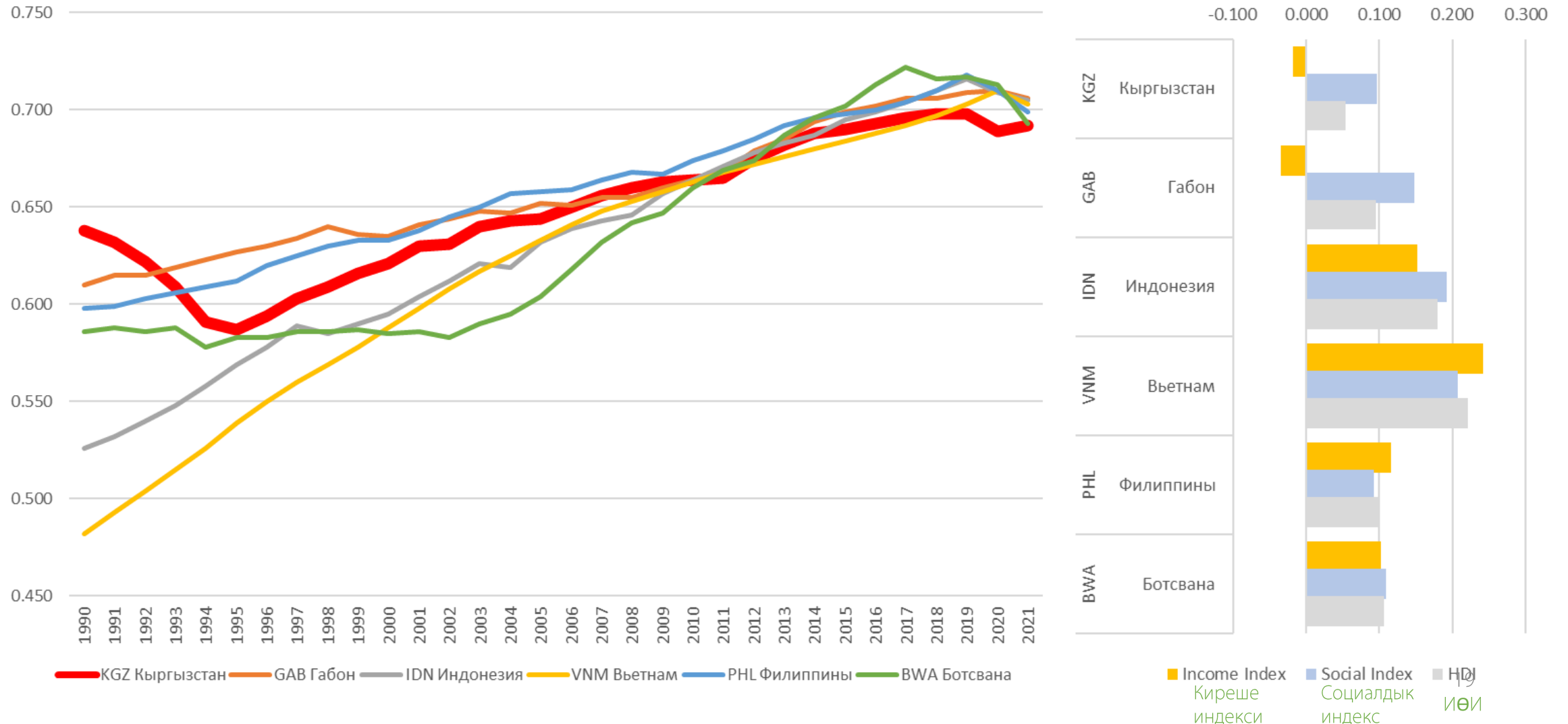
- "Өнүккөн" жана "өнүгүп келе жаткан" өлкөлөрдүн ортосундагы жакындашуу
- «Изгилик» жана «катаал» өнүгүү циклдари
- Бир тараптуу өнүгүү мүмкүн, бирок кыска мөөнөттө гана
- «Изги» циклы үчүн адамдын өнүгүүсүндө узак мөөнөттүү артыкчылык
- Конфликттер жана кризистер өнүгүүгө доо кетирип, «катаал» циклга алып келишет
  - Ливан, Сирия, Венесуэла, ...

Окшош баштапкы шарттар, ар кандай жолдор

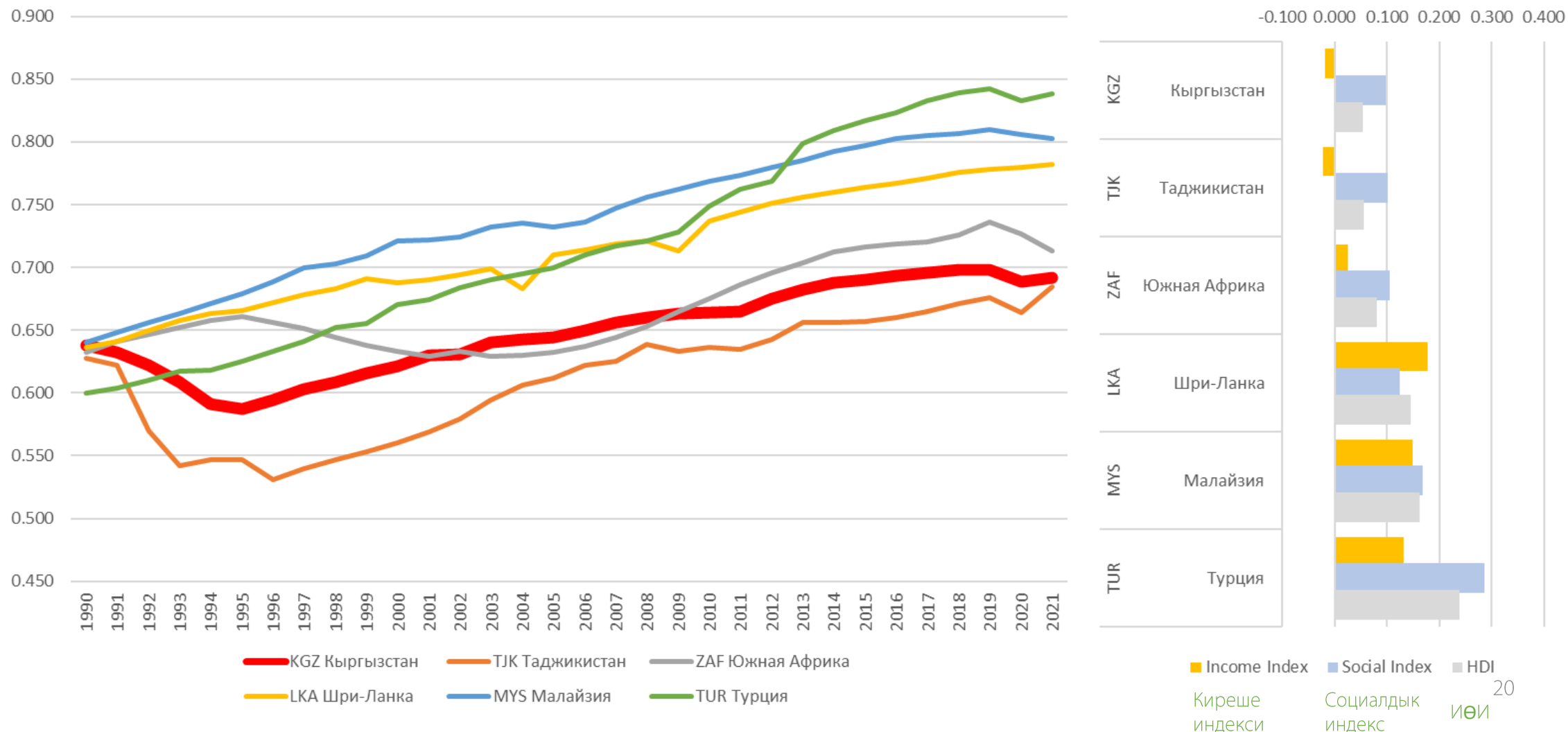

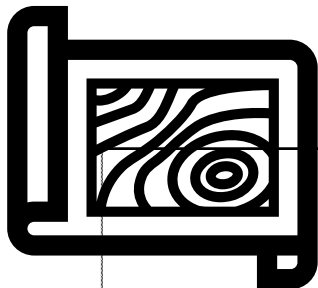
⚠️ Рейтингдеги орунга инсандык өнүгүү индексиндеги өлкөнүн динамикасы жана башка өлкөлөрдүн динамикасы таасир этет

ИӨИ жана анын компоненттериндеги прогресс: Кыргызстан жана анын кошуналары (1)

ИӨИ жана анын компоненттериндеги прогресс: Кыргызстан жана анын кошуналары (2)

Орду ИӨИ

Өмүрдүн узактыгы, жылдар

Күтүлгөн билим алуу жыл саны

Билим алуу жылдарынын орточо саны

Калктын жан башына ИДП, АКШ доллары

ИӨИ рейтингинде өзгөрүү, 2015-2021 жж.

ИӨИ орточо жылдык өсүшү, 2010-2021 жж., %

	Место	ИЧР	Длительность жизни, лет	Ожидаемое число лет образования	Среднее число лет образования	ВНД на душу населения, доллары США	Изменение в рейтинге ИЧР, 2015-2021	Средний годовой рост ИЧР, 2010-2021, %
Очень высокий уровень (ИЧР 0.800 и выше)								0.29
Казахстан	56	0.811	69.4	15.8	12.3	23,943	+4	0.51
Высокий уровень (ИЧР 0.700-0.799)								0.68
Туркменистан	91	0.745	69.3	13.2	11.3	13,021	+2	0.43
Узбекистан	101	0.727	70.9	12.5	11.9	7,917	+11	0.70
Гайана	108	0.714	65.7	12.5	8.6	22,465	+12	0.77
Южная Африка	109	0.713	62.3	13.6	11.4	12,948	-4	0.50
Ямайка	110	0.709	70.5	13.4	9.2	8,834	-3	0.06
Самоа	111	0.707	72.8	12.4	11.4	5,308	-6	-0.08
Ливан	112	0.706	75.0	11.3	8.7	9,526	-21	-0.79
Габон	112	0.706	65.8	13.0	9.4	13,367	+2	0.56
Индонезия	114	0.705	67.6	13.7	8.6	11,466	+3	0.55
Вьетнам	115	0.703	73.6	13.0	8.4	7,867	+5	0.53
Средний уровень (ИЧР 0.550-0.699)								0.81
Филиппины	116	0.699	69.3	13.1	9.0	8,920	0	0.33
Ботсвана	117	0.693	61.1	12.3	10.3	16,198	-6	0.44
Кыргызстан	118	0.692	70.0	13.2	11.4	4,566	0	0.38
Боливия	118	0.692	63.6	14.9	9.8	8,111	0	0.40
Венесуэла	120	0.691	70.6	12.8	11.1	4,811	-41	-0.80
Ирак	121	0.686	70.4	12.1	7.9	9,977	+1	0.63
Таджикистан	122	0.685	71.6	11.7	11.3	4,548	+3	0.68
Белиз	123	0.683	70.5	13.0	8.8	6,309	-14	-0.31

A person is silhouetted against a sunset sky, standing on a wooden pier that extends into a calm lake. The sky is filled with soft, colorful clouds in shades of blue, orange, and purple. The water reflects the colors of the sky. In the background, there are low mountains or hills.

Инсандык өнүгүү
индекси (ИӨИ)
деген эмне?

Инсандык өнүгүүнүн индекстери жана көрсөткүчтөрү

- Ар кандай чоңдуктарды салыштыруу жана агрегациялоо боюнча индекстер
  - 0-дөн 1-ге чейин бир масштабга чейин кыскартылат
  - ► Минималдуу жана ► максималдуу сандар
- Көрсөткүчтөрдү тандоо маселеси (биз эмне өлчөп жатабыз?)
маалыматтардын жеткиликтүүлүгү (маалыматтар барбы?)
- Өлкөлөр ортосунда салыштыруу менен улуттук шайкештигинин ортосунда ар дайым карама-каршылык бар

Инсандык өнүгүү индекси (HDI)

Өлкөнүн үч ИӨ багыты боюнча орточо жетишкендиктери

ИӨ тематикалык курама индекстери

 Теңсиздикке ылайыкташтырылган ИӨ индекси (IHDI)

Үч тармактагы теңсиздиктин айынан ИӨИ жоготуулары

 Көп тараптуу жакырчылыктын индекси (MPI)

Адамдын өнүгүүсүнө тоскоолдук кылган кесилиштер

 Планеталык басым алынган ИӨИ (PHDI)

Эмиссиялардын жана материалдык издин наркы эсептелген өнүгүү

 Гендердик теңсиздик индекси (GII)

Гендердик теңсиздикти үч багытта өлчөө: репродуктивдүү саламаттыкты сактоо, мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү жана эмгек рыногу

 Гендердик өнүгүү индекси (GDI)

Инсандык өнүгүүнүн негизги үч өлчөмүндө жетишкендиктердеги гендердик айырмачылыктар.

 Гендердик социалдык нормалар индекси (GSNI)

Аялдардын төрт негизги өлчөмдөгү ролуна карата бейкалыс пикирлер: саясий, билим берүү, экономикалык жана физикалык кол тийбестиги.

<https://hdr.undp.org/data-center/composite-indices>

Тематикалык маалыматтык панелдер

 Инсандык өнүгүүнүн сапаты

 Жашоонун жүрүшүндө гендердик айырмачылыктар

 Аялдардын мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү

 Экологиялык туруктуулук

 Социо-экономикалык туруктуулук

<https://hdr.undp.org/data-center/dashboards>

Эксперименттик индекстер

 Инсандын туруктуу өнүгүү индекси

 Технологиялык өнүгүү индекси

 Жергиликтүү деңгээлдеги индекс

Инсандык өнүгүү индекстерин эсептөө

- Эсептөөлөр көз карандысыз Human Development Report Office тарабынан ишке ашат
- Башкы статистик <https://hdr.undp.org/about/hdro-team> бир катар булактардын маалыматтарын чогултат
- Техникалык эскертүүлөр
  - Маалыматтар булактарынын тизмеси
  - Бардык таблицалар, анын ичинде булак маалыматтары
  - <https://hdr.undp.org/data-center/documentation-and-downloads>
- Баяндама даярдоо процессинде Улуттук статистикалык агентстволор менен консультациялар
  - Методологияны жана акыркы жеткиликтүү маалыматтарды сүрөттөгөн кат
  - Улуттук жана глобалдык статистиканын ортосунда айырмачылыктар барбы?

Инсандык өнүгүү индекси (HDI)

Өлкөнүн үч ИӨ багыттары боюнча орточо жетишкендиктери

АЙМАКТАР	 Узак жана ден соолукта жашоо	 Билим	 Татыктуу жашоо деңгээли
КӨРСӨТКҮЧТӨР	Төрөлгөндө күтүлгөн өмүр узактыгы, жылдар (LE) (SDG3)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Күтүлгөн билим алуу жылдары, жылдар (EYS) ■ Билим берүүнүн орточо жылдары, жылдар (MYS) (SDG4.3, 4.4) 	Калктын жан башына ИДӨ (2017 ППС \$) (SDG8.5)
МИН & МАКС	20 ... 85	0 ... 18 0 ... 15	100...75,000 Логаритмикалык масштаб
КЫРГЫЗСТАН 2021	70.0	13.2 EYS, 11.4 MYS	4,566
	$(70.0-20) / (85-20) = 0.769$	$(13.2-0) / (18-0) = 0.733$ $(11.4-0) / (15-0) = 0.758$	$\frac{\ln(4,566) - \ln(100)}{\ln(75,000) - \ln(100)} = 0.577$
	$\sqrt[3]{0.769 * (0.733 + 0.758)/2 * 0.577} = 0.692$		
МААЛЫМАТТАР БУЛАКТАРЫ	UNDESA World Population Prospects https://population.un.org/wpp/	CEDLAS and World Bank, Barro-Lee Dataset, DHS, UNESCO, UNICEF MICS	IMF, UNDESA, United Nations Statistics Division, World Bank ²⁶

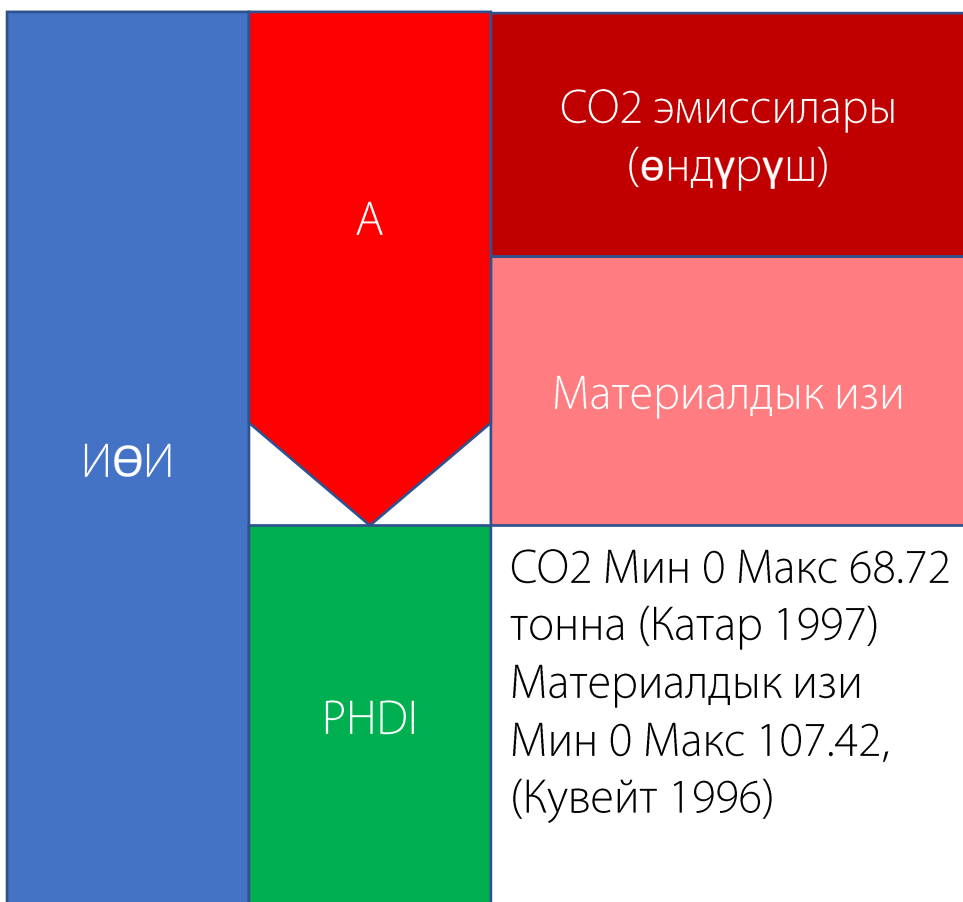
Теңсиздикке ылайыкташтырылган ИӨ индекси (IHDI)

ИӨнүн үч багыты боюнча теңсиздиктин жоготууларын эске алуу менен жетишкендиктер

АЙМАК	 Узак жана ден соолукта жашоо	 Билим	 Татыктуу жашоо деңгээли
КӨРСӨТКҮЧТӨР	Төрөлгөндө күтүлгөн өмүр узактыгы, жылдар (LE)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Күтүлгөн билим алуу жылдары, жылдар (EYS) ■ Билим берүүнүн орточо жылдары, жылдар (MYS) 	Калктын жан башына ИДӨ (2017 ППС \$)
КЫРГЫЗСТАН 2021	70.0 Индекс 0.769	13.2 EYS, 11.4 MYS Индекс $(0.733+0.758) / 2 = 0.746$	4,566 Индекс 0.577
ТЕҢСИЗДИК (SDG10)	10.5% $0.769 * (100\% - 10.5\%) = 0.688$	3.4% $0.746 * (100\% - 3.4\%) = 0.721$	13.8% $0.577 * (100\% - 13.8\%) = 0.497$
	$IHDI \sqrt[3]{0.688 * 0.688 * 0.497} = 0.627$ Теңсиздиктен жалпы жоготуулар - 9.4%		

Планеталык басым алынган ИӨИ (PHDI)

Эмиссиялардын жана материалдык издин наркы эсептелген **өнүгүү**

Көрсөткүч	Саны
ИӨИ Кыргызстан 2021	0.692
Калк жан башына көмүртекин бөлүнүшү (өндүрүш), тонна (SDG9.4)	1.8
Калк жан башына материалдык изи, тонна (SDG8.4, 12.2)	7.8
Көмүртек эмиссияларынын индекси	$(68.72 - 1.8) / 68.72 = 0.974$
Материалдык изи индекси	$(107.42 - 7.8) / 107.42 = 0.927$
Планеталык басым коэффициенти (A)	$(0.974 + 0.927) / 2 = 0.951$
Планеталык басым алынган ИӨИ (PHDI)	$0.692 * 0.951 = 0.658$
ИӨИ наркынын айырмасы (%)	$(0.692 - 0.658) / 0.692 = 4.9\%$

Гендердик теңсиздик индекси(GII)

Гендердик теңсиздикти үч багытта өлчөө: репродуктивдүү саламаттыкты сактоо, мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү жана эмгек рыногу.

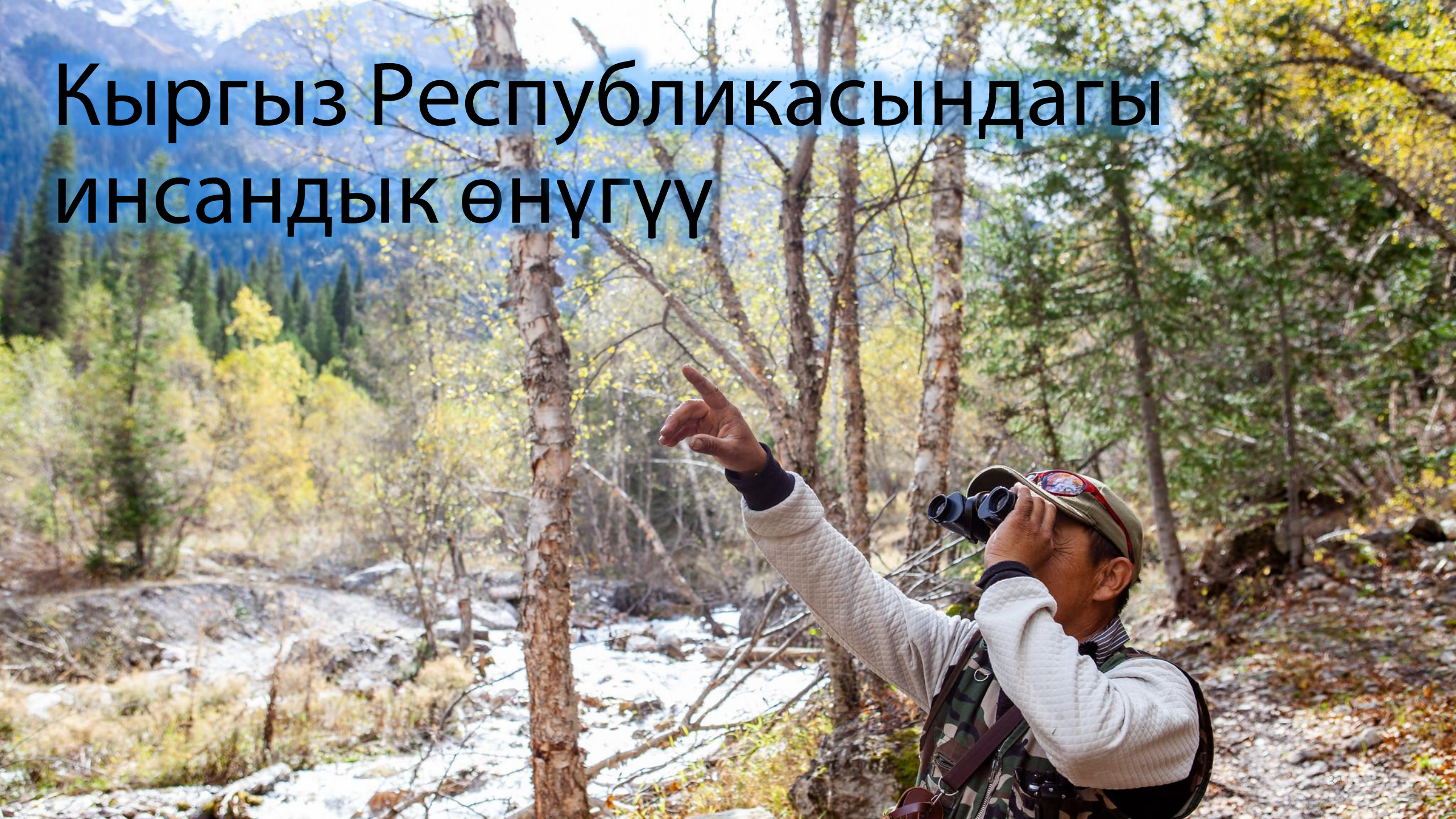
Багыт	Көрсөткүч	Аял	Күйөөсү	Гармониялык орто
Ден соолук	Энелердин өлүмүнүн коэффициенти (Тирүү төрөлгөндөрдүн 100 000ине өлүм) (SDG3.1)	60	-	$[\sqrt{(10/60)*(1/34.7)} + 1] / 2 = 0.535$
	Өспүрүмдөрдүн балалуулугу (15–19 жаштагы 1000 аялга төрөт) (SDG3.7)	34.7	-	
Мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүү	Парламентте орундардын пайызы(%) (SDG5.5)	20.5	79.5	$[\sqrt{0.205*1.000} + \sqrt{0.795*0.998}] / 2 = 0.672$
	Орто билими бар калктын саны (% 25 жана андан улуу жаш курак) (SDG4.4)	100.0	99.8	
Эмгек рыногу	Эмгек күчүнүн катышуу деңгээли (% 15 жана андан улуу жаш курак) (SDG8.5)	42.1	71.7	$[0.421 + 0.717] / 2 = 0.569$
GII	Гармониялык орто индекси	0.236	0.861	$G_{F,M} = 0.589$ $HARM(G_F, G_M) = 0.371$
	Гендердик теңсиздик индекси			$1 - (0.371 / 0.589) = 0.370$

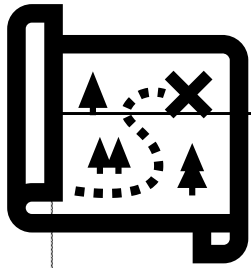
Гендердик өнүгүү индекси (GDI)

Инсандык өнүгүүнүн негизги үч өлчөмүндө жетишкендиктердеги гендердик айырмачылыктар.

Көрсөткүч	Аялдар үчүн эсеп	Эркектер үчүн эсеп
Төрөлгөндө күтүлгөн өмүр узактыгы, жылдар	74.4 Мин 22.5 Макс 87.5	65.8 Мин 17.5 Макс 82.5
Күтүлгөн билим алуу жылдары, жылдар	13.4	13.0
Билим берүүнүн орточо жылдары, жылдар	11.6	11.1
Калктын жан башына ИДӨ (2017 ППС \$) (Экономикалык активдүү эркектер менен аялдардын үлүшүн жана калктын эркектер менен аялдардын үлүшүн колдонуу менен эсептелет)	2,863	6,331
Инсандык өнүгүү индекси (HDI)	0.675	0.698
Гендердик өнүгүү индекси(GDI)	0.675 / 0.698 = 0.966	

Кыргыз Республикасындагы инсандык өнүгүү

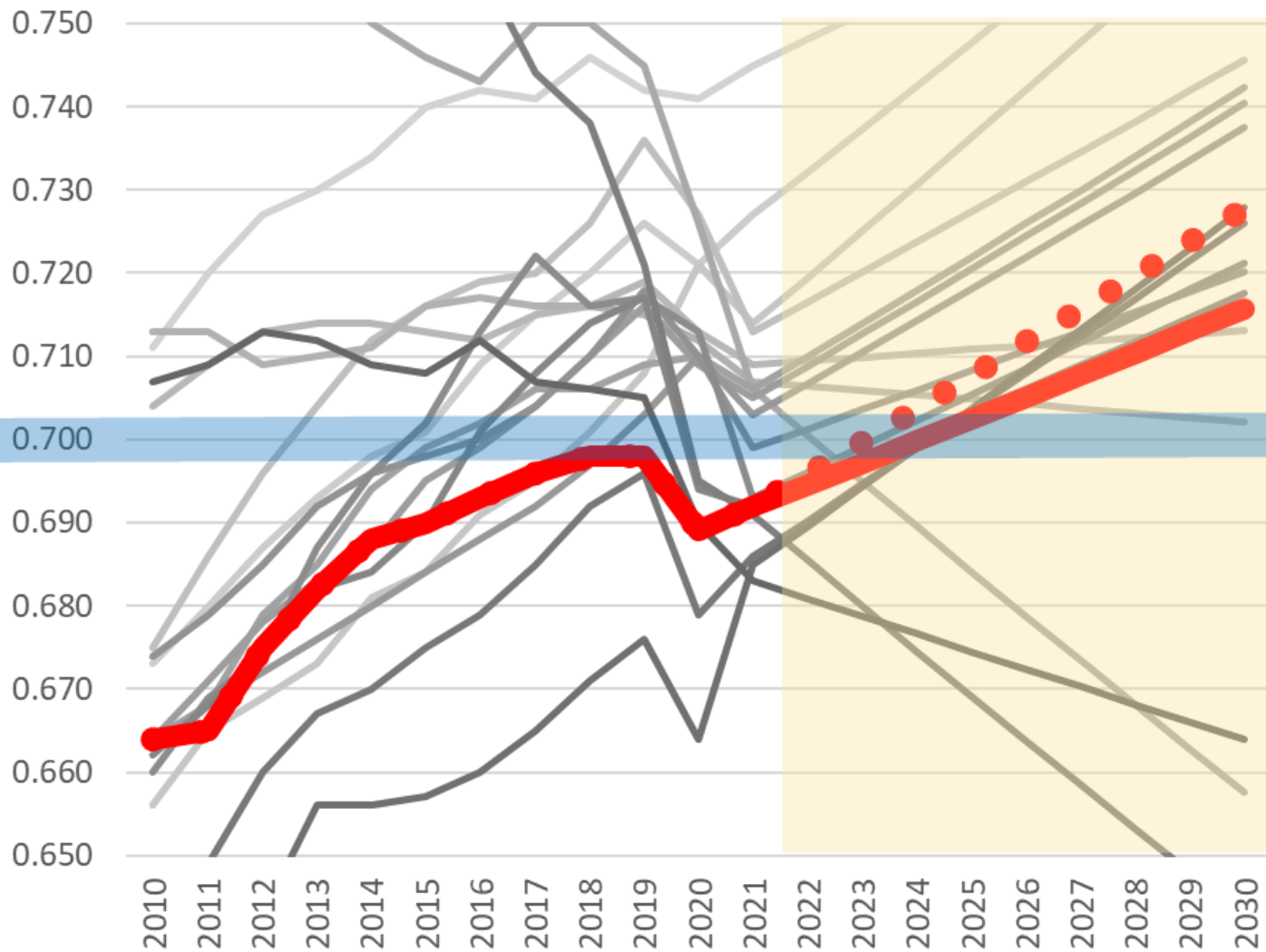

Орду ИӨИ Өмүрдүн узактыгы, жылдар Күтүлгөн билим алуу жыл саны Билим алуу жылдарынын орточо саны Калктын жан башына ИДП, АКШ доллары ИӨИ рейтингинде өзгөрүү, 2015-2021 жж. ИӨИ орточо жылдык өсүшү, 2010-2021 жж., %

	Место	ИЧР	Длительность жизни, лет	Ожидаемое число лет образования	Среднее число лет образования	ВНД на душу населения, доллары США	Изменение в рейтинге ИЧР, 2015-2021	Средний годовой рост ИЧР, 2010-2021, %
Очень высокий уровень (ИЧР 0.800 и выше)								0.29
Казахстан	56	0.811	69.4	15.8	12.3	23,943	+4	0.51
Высокий уровень (ИЧР 0.700-0.799)								0.68
Туркменистан	91	0.745	69.3	13.2	11.3	13,021	+2	0.43
Узбекистан	101	0.727	70.9	12.5	11.9	7,917	+11	0.70
Гайана	108	0.714	65.7	12.5	8.6	22,465	+12	0.77
Южная Африка	109	0.713	62.3	13.6	11.4	12,948	-4	0.50
Ямайка	110	0.709	70.5	13.4	9.2	8,834	-3	0.06
Самоа	111	0.707	72.8	12.4	11.4	5,308	-6	-0.08
Ливан	112	0.706	75.0	11.3	8.7	9,526	-21	-0.79
Габон	112	0.706	65.8	13.0	9.4	13,367	+2	0.56
Индонезия	114	0.705	67.6	13.7	8.6	11,466	+3	0.55
Вьетнам	115	0.703	73.6	13.0	8.4	7,867	+5	0.53
Средний уровень (ИЧР 0.550-0.699)								0.81
Филиппины	116	0.699	69.3	13.1	9.0	8,920	0	0.33
Ботсвана	117	0.693	61.1	12.3	10.3	16,198	-6	0.44
Кыргызстан	118	0.692	70.0	13.2	11.4	4,566	0	0.38
Боливия	118	0.692	63.6	14.9	9.8	8,111	0	0.40
Венесуэла	120	0.691	70.6	12.8	11.1	4,811	-41	-0.80
Ирак	121	0.686	70.4	12.1	7.9	9,977	+1	0.63
Таджикистан	122	0.685	71.6	11.7	11.3	4,548	+3	0.68
Белиз	123	0.683	70.5	13.0	8.8	6,309	-14	-0.31

А эгер?

- Өлкөлөр 2010-2021 жолунда улантса
- Кыргызстан ИӨИси 0.716

☑ Жогорку деңгээл
Рейтингдеги орун ▲ +1

- 2030-жылга чейин рейтингди +5 позицияга ▲ жогорулатуу үчүн
- ИӨИ 0.728ге жетиши керек
  - Жылына 0,56% өсүш
  - 📈 0.38% в год в 2010-2021
    - Башкалардын теңдигинде
    - GNI 8,574
    - LE 78.2
    - EYS 17.6
    - MYS 15.0
- 🚀 Интегралдык чечимдер, приоритеттөө жана каржылоо

ТӨМ миссиясы

- SDG Insights Report ТӨМдү тездетүүнүн беш жолу:
  - Тамак-аштын жетишсиздигин жоюу жана азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылуу ($\diamond$ 2.2)
  - Сапаттуу билим алууга тең жеткилик ($\diamond$ 4.3)
  - Таза жана кымбат эмес энергияга жеткилик ($\diamond$ 7.1+7.2+7.3)
  - Жаштарды жумушка орноштуруу жана окутуу ($\diamond$ 8.6)
  - Туруктуу урбанизация ($\diamond$ 11.1)
- Саясатты жана каржылоону координациялоо талап кылынат
- Бардык тездетүүчүлөрдүн ИӨИ менен так байланыштары бар
- <https://bit.ly/3RPzdrT>

Стратегиялар жана каржылоо

1. Туруктуу өнүгүүнүн улуттук стратегиясы 2018-2040
2. Кыргызстан 2026-жылга чейин улуттук өнүгүү программасы
3. Кыргызстан менен БУУнун 2023-2027-жылдары туруктуу өнүгүү чөйрөсүндөгү кызматташуусунун концепциясы
4. 2020-жылы жаңырылган Кыргыз Республикасы боюнча БУУнун жалпы өлкө анализи
5. 2020-ж. Ыктыярдуу улуттук кароосу

1. Кыргыз Республикасынын 2023-2027-жылга карата фискалдык саясатынын негизги багыттары.
2. Өнүгүүнү каржылоонун баалоосу, 2023-ж.

1. Бириккен Улуттар Уюмунун Өнүгүү Программасы
2. Бүткүл дүйнөлүк саламаттык сактоо уюму
3. Улуттук статистика комитети
4. Эмгек, социалдык камсыздандыруу жана миграция министрлиги
5. Билим берүү жана илим министрлиги
6. Энергетика министрлиги
7. Экономика министрлиги
8. Саламаттыкты сактоо министрлиги
9. Саламаттыкты сактоо министрлигинин алкагындагы Коомдук саламаттыкты сактоо улуттук институту

